

ბავთი ღირს	
თვე	მან, კ.
12	10
11	9 50
10	8 75
9	8
8	7 25
7	6 50

ივერი

გაზეთის დასაველი და ყრო განცხადებ...
 შპი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტატიების რვა კაპ.

1877-1888 საპოლიტიკო და სლიტერატურო გაზეთი 1877 1888

დღესასწაულის გამო-შემდეგი ნომერი გამოვა 28 თებერვალს

„ივერი“

გამოვა 1888 წელს იმავ პროგრამითა, როგორც აქამდე.
 ვისაც ჰყურს ღიკვეთოს გაზეთი
 ამ 1888 წლისათვის, მიჰმართოს:

ბუნილსკი (ა) თეთიან რედაქციას (ახალ-ბეგუთოვის ქუჩა, სახლი ზუბალოვასა, № 9), ბ) ზ. ხიდელის გაზეთის სააგენტოს (გოლოვინ, პრის-ბეტე, გინაზის პირდაპირ), გ) „წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელაციას (სასახლის ქუჩა, ქარვასლა სადგომ-მამული ბანკისა, № 109, 110).
 მუსიასი: ვარლამ ჭილაძის წიგნის მაღაზიას.
 ხმდში: ნეტარ წერეთლის წიგნის მაღაზიას.
 ბათუმში: მ. ნათაძეს.

ტელეფონის გარეშ მისაღებად უნდა დახარონ გაზეთი შექდვისადრესით:
 Вь Тифлисѣ. Вь редакцію газеты „ИВЕРІА“

ტფილისი, 25 თებერვალი
 19-ს თებერვალს, როცა ჩვენის საზავად-აზნაურთა სკოლის თათაზუდ თვისი მოხსენება წაითხბა-ნება ვანნაძემ, უკვდავ პართიანი მოუწოა ამ მოხსენებას, როგორც გულ-დასმით, გვილი-სინდისიერად და გულდადებით ნაშრომსა და შემუშავებულსა. ბასი ვაიმარა იმის თათაზუდ, რომ შესაფერია თუ არა სამეურნეო სკოლისათვის იმისთანა პროგრამა, რომელსაც სახეში აქვს ზოგადი განათლება და განსაკუთრებული სპეციალური სწავლა-ცოდანსა. ბ-ნ ვანნაძის აზრით, მის მიერ განზრახული სკოლა ამ ორს სა-

კრებამ ყველაზედ უწინარეს ამ თითქმის ორ-კეცს დანიშნულებას ახალის სასწავლებლისას კურადდება მიჰქცია და სთქვა, რომ ეს ორ-კეცობა ტყუილ-უნარლოდ დაამძიმებს განზრახულ სკოლას, ორის კურადდეილის დევნა იქნება ერთსა და იმავე დროს და არც ერთი ხელში არ ჩაუარდება სასწავლებელსა. თუნდ გვეც არ იყოს, გან იგი ბუნების-მეტეველების საგნები, რომელნიც ესაჭიროება სპეციალურს სამეურნეო სწავლა-ცოდანსა, არ აზრის შემძლებელი, რომ ყმწვილს ზოგადი განათლება და განენა-განსილიობა შესძინოსო? კარგად მოამართულს, როგინად აგებულს სამეურნეო სასწავლებელს, რომელსაც ბუნების-მეტეველების საგნების ცოდნა გზად აქვს თავის დანიშნულების მისაღწევად, სხვა სასწავლებელზედ არა ნაკლებ შეუძლიან ყმწვილს ცოდნა გაუხსნას და ზოგადი განათლება მისცესო. ამიტომაც ნამეტანობა ჩვენს სამეურნეო სკოლას კისრუზედ მოგახვით ორი სავანი, ორი ტვირთი, როგორც ცოდნა-ცოდნედ საზოდანი ერთისა და იმავე სასწავლებელისაგანსა. სამეურნეო სკოლა, როგორც განსაკუთრებული, სპეციალური სასწავლებელი, პირველ კლასი-დამ უკანასკნელამდე მარტო ერთს სავანს უნდა ემსახურებოდეს, სახელდობრ, იმსა, რომ ყმწვილს

სამეურნეო მეცნიერების სწავლა-ცოდნა მისცეს და ხერხიც ამ სწავლა-ცოდნის საქმეში გამოუენებოსო. ამისთანა სკოლა თავის-თავად ზოგადად განმანათლებელიც არისო და ამიტომაც კაცმა ამ სკოლას თავისი საკუთარი საგნები უნდა აკამროს და სხვა-დასხვა საგნები არ ჩაუროს და პროგრამა არ ააჭრელოსო იმ ცლო-მიდის აზრით, ვითომ-და ბუნების-მეტეველების საგნები, თუნდ იმოდენად, რამოდენადაც უიკლებლად საჭიროა სამეურნეო მეცნიერებისათვის, ზოგადი განათლებას არ იძლევიანო. კრებამ დაინახა საჭიროად, რომ პროგრამა მარტომისო სასწავლებელის ამ მხრით იყოს კარგად მოფიქრებული და შედგენილი, ანუ უკად ვსოქვათა, პირველ კლასი-დამ უკანასკნელამდე ერთი აზრი უნდა ჰქონდეს ადსარსებულად, ესე იგი, ისა, რამ სწავლა-ცოდნა სამეურნეო მეცნიერების შესძინოს მოსწავლესო თეორიით და საქმით იმოდენად, რამოდენადაც საჭიროა პირდაპირ საქმეში განიერად და ცოდნით ჩამბისათვისა. მერე ვაიმართა ღაპარაკი იმაზედ, რომ იმ პროგრამას, რომელიც დანიშნულია ბ-ნ ვანნაძისაგან, ვერ ასრულებს სამეურნეო სასწავლებელი; ამისათვის მეტად მოსკველი ხანია დადებული, სულ მოსამზადებელი კლასებ გარდა,

ექვსი წელიწადია და ეს მეტად ცოტად, რომ სასწავლებელი თავის მრავალ გვარ საგნების სწავლებას გაუდევროს, ნამეტანად ფრანგულს ენას ხუთ-ექვსი წელიწადში იმოდენად ვერ ისწავლიან ყმწვილები, რომ ანგარიშები სწერონო. გარდა ამისა შევნიშნეს, რომ ბ-ნ ვანნაძის მოხსენებაში გადამტეხული ადგილი აქვს მიცემული თეორიის და პრაქტიკა გი ამ მხრით ჩამორჩენილია. აი უითარესი საუბარი რაზედ ასტუდა კრებში. რადგანაც ამ კრებბს აზრად არა ჰქონია გადამტეხული რამე დავიგინა და მარტო რევივირად და ამ სავანზედ აზრის ადებ-მიცემობისათვის იყო მოწვეული, ამიტომაც ჯერხანად საკმაოდ დანახული იქნას ეს ერთ-მართის აზრების შეტეობა... ბოლოს ბ-ნმა თავ-მჯდომარემ გამოაქსადა, რომ უკანასკნელ სიტყვისათვის კვლავ იქნება მოწვეული ამისთანად კრება და სთხოვა კრებულს არ დიზარონ და ერთხელ დადებულ შეიკრანენ არ თოულის და ქნვილის საკმის შესრულებისათვის. ამისთან ბ-ნმა თავ-მჯდომარემ აუწუა კრებას, რომ ერთი წევრი სათავადაზნაურთა კამიტეტის აპირებამ ამ სავანზედ თავის პროექტის წარმოადგენს და ამ პროექტის წარმოადგენისეც უმაღ დანიშნულ იქნება ახალი კრება. ჩვენც მოკვდილი ამ ახალს პრა-

ველეტონი

ხეაზუსული სიმღერაი
 შეკრებილი ნ. ურნელის მიერ
 მას გემულის, მინდო, —
 გილო უფრო ხარია,
 შეთა-არხოვითა
 შე აუშლო ზავო,
 როველი მსტანებისარ,
 უფროს ვაუტო თავო,
 დაუკრებულთა არხვათა
 ღილი მყარეს ჯარია,
 რომი აძლიეს ქსიტებს,
 როვად თითო ხარია,
 ხობოტნი ნუ ენა გავცემთ,
 ნა ვაქთ ცლანგინო...
 ხობოტის ჭალს ანავთა
 (ღლი) მანთანეს ნალიო,
 (მითი) ბოლი გამოდის
 მალახურის მე ვარია...
 (შეშინასი)
 ენა ღალლა ჩქარია:
 ეს ღაქრა, ცხენსა გლვარად,
 დომა წალო მკვდარიო...
 ვერ მე ვაქმედილ სადოლა,
 ვევე არხოვტენ ყმარო.
 შინა, ნუშე მავინება
 ღილენ ნაბამი მხალიო,
 სწ გავიტყვება ქრია,
 ხობოტის რეისის კარია!...
 შინას ნუ დიცილებთ,
 ეს ისდენი სმისა ვარია,
 რომი ბალახურის ძეს,
 ვეგეტს შაბა კარია!...
 (ბალი ბალიური)

სუბულის აღწერა

(განბა ყოვა-ცნობრებამ*)
 უშგული, როგორც ნათქვამია, თავისუფალ სენეთის თავი მდებარეობს; უშგულზედ უფრო ახლია რაქა-ლენებში, ნაწილი ოსეთისა, და სადღიანო სენეთი, ვიდრე სხვა სოფლები სენეთისა. ყველა დასახლებულის ქვეყნების თავიშვილებს მელად სურვიებით უშგულის და შემდეგ თავისუფალის სენეთის დაპყრობა, მაგრამ რად ყოველთვის ამაოდ ჩავარა, დაღვანაც უშგული წინ უხედებოდა და პასუხს აძლევდა თოვითა და ხანჯლით, როგორც ეს ქვემოთ აღმოჩნდება. უწინდელი უშგული ისე ფრთხილად უღდა თავის თავს, რომ ცხენოსანს თავიდა და აზნაურის სოფლად არ გაატარებდა. ასეთის ამის მომსწრენ დღესაც მოიპოვებინა უშგულში. რომელსამე თავიშვილს რომ უშგულში მოსვლა სლომებოდა, ცხენი სამის ვერის სი-შორეზე უნდა დაეტოვებინა სოფლი-დამ და თითონ ფეხით შემოსულიყო. მაგალითები მიაშვს, რომ ზოგიერთ თავიშვილს ეს არ ეყარდა და ცხენით უკან დაბრუნება ეცურობინებინა უშგულში ქვეითად შესვლას. ასეთის ქვეით უშგული ცქადად აჩვენებდა რომელსამე თავიშვილს, რომ იგი, რაკი უშგულში

შესდგამს, სრულიად არ არის თვალის, არამედ თანაწორია უშგულსა და ტყუილად იფიქრებს, გაიტანოს რამე უშგულდამ. თუ დამიშვლიანებმა თავისუფალი სენეთი ვერ ჩაიგდეს ხელში პირველად, ეს უშგულის სელოებით იყო. თუმცა ღალალი—ეს საბატონო სენეთის მესხლზედ საზოგადოება მუდამ ფრთხილად იყო, რომ დღემდე ქლიანის გარს ფეხი არ შემოვდა თავისუფალ სენეთში, მაგრამ, როგორც სჩანს, რამდენჯერმე მომხდარა ესა. ფუთა დაღიშქლიანმა, რომელიც ცხლანდელის დაღიშქლიანებმა წინაპარი იყო, მიელს სენეთში გაიკვლია თურმე გზა და ბოლოს უშგულს მიიღწია და მიინდობა იმის თავს, რომ ცხენოსანს თავიდა და აზნაურის სოფლად არ გაატარებდა. ეს განმარტავ ფუთას ძირად დაღუვდა; უშგულსაგან მოპკლეს ეს გამხედველი კაცი. ამავე გვარიდამ უშგულს მოკვლავს კიდევ ყვარყვარი. ასე გვეყვებმა ხალხის გარდამოცმა და ღღემდე უშგულში დაჩინილი ამის შესახებ საერო სიმღერა. მართალია, გარდამოცმა დაწერად ისტორიულ ფაქტებით არ არის შესაწყნარებელი, მაგრამ იმისთანა ხალხში, როგორნიც არიან სენებში, რომელთაც არა აქვთ ღიტი-გარყვარა და დაწერილი ისტორია, ამ გვარი გარდამოცმანი ცოტად თუ ბევრად დაწერილ ისტორიის მაგი-

რობას სწევნ. განა ძველთა ერთა ზოგიერთმა ზეირმა გარდამოცმამ შემდეგში ნამდვილი ისტორიული ფაქტები არ შეამოწმა და არ დამტკიცა? ასე ფუფურებით ჩვენ გარდამოცმას ფუთა და ეს გარდამოცმა ნამდვილ ამაღ მიგვანია. ფუთა დაღიშქლიანზე ორ გვარი გარდამოცმა არსებობს, ერთს მართისაგან ცოტადნად განსვენებულთა. ერთი მოთხრობლი აქვს ბ-ნ სტროიანოვს თავის «Путешествіе по Сванетіи»-ში, რომელიც დაბეჭდილია Записки Кавк. Отд. Им. Русск. Географ. Общ. წიგ. მე-Х, 1876 წ. ამ ლევენდის სიტყვით ფუთა მოკლეს უშგულსაგან მასე: მიიბატეტეს სოფლად, ვაუკეთეს სადლი; ნასადილეს უღალა-ტეს და თოვით მოკლეს. მიემოლა საზოგადოებამ შეგროვა ერთი სროლა თოვის წაბალი და თოვისავე ტყვი; მოიტანეს თოვი, გასტყენს სროლის ღროს ყველად ხელი მოპკიდა და ამ ნაირად მოკლეს ფუთა. ეს იმიტომაო, უმატებს ჩვეულებრივ ბ-ნი სტროიანოვი, რომ მარტო ერთს არავის დაპარაღეს ფუთას მოკლა, არამედ მიელს საზოგადოებასაო. ფუთას დარჩა შვილი ისლამი; იგი მამის სიყვდლს უნდის უშგულს. ამ მაგიერის გარდახდა თთ. დაღიშქლიანოვს ორის თთვის სტროიანოვი, ბ-ნი სტროიანოვი, ერთობ აზნაიდებს. მეორე ვარიანტი ამ ლევენდისა, რომე-

ლიც, ჩვენის აზრით, უფრო ახლია ქვემოთაგანზე და უშგული მივე გვაქვს გვანილი და ჩაწერილი, მოკვითხრობას შემდეგს ფუთას მოკვლავს. შემდეგ ეცვრის (დაღიშქლიანების სამყოფი რეზიდენცია) დაპარობისა, ფუთა დაღიშქლიანმა მიინდობა მიეთლის სენეთის ხელში ჩაგდება. მტრობით, ძალ-მამკრებობით რომ ეწრაფერი გააწყო, მოყვრობას მიყო ხელი, ე. ი. სხვა-დასხვა თავისუფალ სენეთის სოფლებში რამდენიმე მოახლებ კერპ-კაცად, დაწერობად გაიხდა. ამით ფუთამ იმას მიიღწია, რომ ყველა სოფლებში გზა ვაიკვლიდა და მისელა-მოსკლას არაერთ უშგული. ეს მოახერხა ფუთამ ყველგან, გარდა უშგულისა, რომელმაც იგი არც მოკვარა და არც მტრად ახლო არ მიიკარა. ამისათვის გულ-მოსულმა ფუთამ დაწყო უშგულს მტრობა; რამდენჯერმე მოვიდა პირუტყვის წასართმევად, მაგრამ უშგული ყოველთვის წინ-და-წინე შეტყობდა ხოლმე და ფუთა სირცხვილული ბრუნდებოდა შინ. უკანასკნელად ფუთა თავის მშობლებით სოფ. მუქმერის ახლო ჩასვალა, თოვის სასროლს მანძილზე, სოფელმა ეს შეიტყო, ამ დროს სოფ. მუქმერში სტუმრად ექვსი დღელოელი იყო. ამით ჰქონდათ უჩანახლო თოვი. სენეთის ორის თთვის სტროიანოვი, ბ-ნი სტროიანოვი, ერთობ აზნაიდებს. მეორე ვარიანტი ამ ლევენდისა, რომე-

*) იხ. ივერი: № 35, 37, 43.

ეტეს და მერე ვეცდებით ამ სვან-ზედ ჩვენი აზრიც ვაშრომავსთქება.

ახალი ამბავი

* ტფილისის მღაბიო ხალხში თან-და-თან ვრცელდება ყვავილი, ქუთრთუშა და წითლა. გავრცელების მიზეზში ის უფრო უნდა იყოს, რომ ავადმყოფის პატრონი არა თუ არ იწვევენ ექიმს საშველად, არამედ სტილითვე კიდევ ექიმმა და პოლი-სკოლიმ არ გაავრცო და მათი ავადმყოფე-ფები საავადმყოფოში არ წაიყვანოს. ამ ბოლოს დროს ყვავილმა მიიღო შა-ფი ფივი და ამიტომაც «შეე ყვავილს» ეძახიან.

* იარბუკაში არის ერთი ფრიად ცნობილი ტრაქტორი, რომელიც თვის იყრის ყოველდღე დღიური ხე-ლოსანი და მუშა ხალხი. აქვე იყრის თვის ტფილისის ყომაირბაზა-შულე-რები. ესენი ჯერ თოვანთ შარის ანადრენ რამდენსამე სტოლზე თამა-შობას სხვათაგან ფულდების საცნო-ლოვად, მუშების ჩასატყუებლად; შემ-დეგ ჩაითრევენ კიდევ და აცლიან ფულს უკანასკნელ კაპიკამდე. ისე დღე არ გავილის, რომ ჩამდენიმე მუშა არ გამოვიდეს თვალ-კრწმლიანი სხინე-ბულის ტრაქტორიდან.

* წელს გახრო «НОВОЕ ОБО-рщение»-ში დაბეჭდილი იყო ერთი წერილი, რომლის ავტორი ამბობს: ვითარება გამოირკვა და იმის ახალმა მმართველებმა ჯეროანის სოფლისათვის მოჰქილეს საქმეს ხელი. იმით უპირველესი ყურადღება მიჰქი-ეს საზოგადოების უპირიულ წევრთა საქციელს. ავტო სამი დღე, საზოგა-დოების გამეფ პოლიციის მოხელე-თორი დღის სოფლის და ჰქრევს უპირიულ წევრთა ვალდებ.

* შენიშენს ყურადღება მიჰქია თავად. ს. დ. ანდრონიკაშვილმა, რომელსაც ტფილისში ღენის სარ-დაფი («ალაზანი») აქვს, და იმ წამ-სვე მიმპაზრო სამედიცინო გამგეობას.

და სიხოვა, რომ ქიმიურად გაეინჯათ იმისი ღენიანი. მართლაც, ქიმი-კოსმესა ბ. სტრუვემ და ალბერტოვ-მა გასინჯეს ოთხი თვეი ღენიო ალა-ზანისა და შეამოწმეს, რომ ანდრო-ნიკაშვილის ღენიანი სრულიად კი-ხურის ღენიანებს ჰგავან და ნამდვილი შერეული და ბუნებითი ღენიანებ-ია. ანდრონიკაშვილმა იმე გავითში დაბეჭდა თვისი წერილი და ზედ დაუთმო სხინებულის ქიმიკოსებს წერილი.

ბ. ანდრონიკაშვილის საქციელი მეტადრე საგულისხმოა იმით, რომ ანდრონიკაშვილმა პატივი სცა გავით-ის სიტყვას და სხვებს იმის მავალი-თი უჩვენა, თუ როგორ უნდა ეყრ-ბოდნენ მიდევლთა ინტერესებს და ჯან-მრთელობას.

* ხვალ, 27 თებერვალს, ტფილის-ის «კრუკოკი» დანიშნულია, რო-გორც ამას წინადაც მოვიხსენიეთ, ბალი ტფილისის საცნო-ლოვად სა-ზოგადოების სასარგებლოდ. ბალზე დამსწრე ქალები ჩივის კაბებით უნდა იყვნენ. ენც იჩიის კაბის ჩაცმას არ იმართლებს ამ ბალისათვის და ფარ-ჩის კაბით მივა, 2 მანათის მაგიერ 7 მანათი უნდა გაღებოდეს ბილე-თში.

* თელავი: ავტო მეორე თივე მიწურა ამ 1888 წ. ამ ორს თივე-ში, სწორედ რომ ესთქა, შეძლე-ბისად გავარდ საქმეებიც გარბდა აბ-დაშობილ-შენიშენის ამბავი. აბ-ის ვითარება გამოირკვა და იმის ახალმა მმართველებმა ჯეროანის სოფლისათვის მოჰქილეს საქმეს ხელი. იმით უპირველესი ყურადღება მიჰქი-ეს საზოგადოების უპირიულ წევრთა საქციელს. ავტო სამი დღე, საზოგა-დოების გამეფ პოლიციის მოხელე-თორი დღის სოფლის და ჰქრევს უპირიულ წევრთა ვალდებ.

* დაბა ხაშურის: ამ ორის-სამის ერთი ფუთას მხლებელი ცერის წი-ვიდა ფუთას შვილ ისლამთან ამბის შესატყობინებლად. როგორც კი გი-ვიო მამის სამწუხარო ამბავი, ისლამი მაშინვე გამოვიდა ცერისამ მამის მისაცემბლად და კალას ქალას შე-ხედა. ფუთას კიდევ ეგვა სული, რო-ცა ისლამი მოვიდა, მაგრამ სიკო-ცხლის პირი-კი აღრა ჰქონდა. რა-კი ისლამმა ეს გაავიო, დავიციბა მამას—ფუთას: ის გირჩევნია, რომ კარგი აღაბი გადაგიხადო, თუ გისი-სხლოვო?.. ფუთამ მიუგო: მე შენ-ვერ მისისლბე და ისევე ის ეწეო-ბინება, აღაბი გადამიხადო. სიქვა-ეს ფუთამ და კიდევაც ამოუვირდა სული. (ოხნილ ქენ) მოკლულის მამის გვამი ისლამმა ცერის წაახვერა და დაწაბა.

რამდენისამე ხნის შემდეგ შეპა-რო ისლამი თავისი საყუბო და წინააღ-მდე მამის სურვილისა—უშველეს გა-სწა ისამტროდ. ეს რომ თავისუფლ-სენათის სხვა საზოგადოებათა შეი-ტყვის, ეწყნათ ისლამის ამ გვარი კ-დარეგება და წინ დაუხებდნენ გზაზე, პირველად ლადალი, შემდეგ ღენ-ჯერ-მესტია, მულან-იფარი, კლა, და სანამ ისლამი თავის ჯარი უშ-გულს მოაღწევდა, ჯარი სულ ამო-გულს იტყის. როდესაც ისლამი რამდენ-ისამე მხრებითი უშველს მოახლო-ვა, კაცი გაგზავნა მოკიქულად და სიხოვა უშველს შერიგება და მამის სისხლი (წორ). უშველს დაყაბულ-

დლის წინადაც კი რინის გზის მოსა-მსახურეთი გახმაში გამპართეს და მი-წვიტეს მრავალი ქალი და კაცი; სხვა-თა შორის ამ წვეულამხედ მიაპტი-ვებული ყოფილა მამინისტის თანა-შემწე, ბ-ნი ვილაკოვი. ეს წვეულ-ება უნდადრეგებოდა და მშუბანებ-დასარულდა და აი როგორ. როდესაც სტუმრები შექვიფიანგებულან და გა-მზიარულბულან, ვილაკოვი დაღინე-ბულ-დამპარებულ სუფრიდან ამ-დგარა, გარედ გამოსულა და წახუ-ლა თავის სახლისაკენ. შესულა სე-ბლში, აულია ბატონილი ტყვიით და-მანა და ორჯელ გულში უსრლო-ნია; პირველი ტყვია ასცენია, ხო-ლო მეორე-კი ილიაში მოხედრია. გავაგებულო ტყვია ნაკურავ კაცი ისევე იმ წვეულბისაკენ წამოხულა, დამანაჰ თან წამოხულა, შესულა სასტუმრო ოთახში და მესამედ მო-წვილდნებია სროლა. ამ ორის მიგარ-დნილან სხვები და წაურთხევიან და-მანა. მიზევი ვილაკოვის ამისთანა მოქმედებისა, როგორც ამბობენ, ის ყოფილა, რომ ერთი კარგად ნაწე-რი ვადასთავარი ქალი გულ-გრილად მოჰპარბია. ვილაკოს უფობენია იმისთან ტყვის ნება; ქალს იმისათვის უნარი უთქვამს და სხვის გაპარვის სათამაშოდ. ეს ვილაკოს არ მოს-წვირებია და თავის მოკლე განუხრა-ვია. ვილაკოს საშველად ჯერ ფე-შალი მოიწვიეს და შემდეგ საავად-მყოფოში გაგზავნეს. როგორც ამბო-ბენ, მამედ დაჭრილი არ არილა.

ხაშურში ამ უკანასკნელს დროს ძლიერ გახმადა წერილ-წერილი ქურთობა. მავალიდან, ოთხი ოჯა-ხი გაქურდეს. ორის ოჯახიდან წაუ-ღიათ «სამოგობა»; მესამედან სა-თი და წერილი ავეყუდებულა; მე-ოთხედანაც გაუტყობნათ ლოკინი, ქუ-რჩეული და სხვა. მეთიხე ოჯახში ქურდს, როგორც მითხრეს, დიდ გამლიოდ დანა დაჭრინა.

და; მიიღო ისლამი სოფლად, მისცა გადატყობილი საქონელი სისხლში, და-ფიცა, გვირათგულყო, და განუტევა სე-ხლში. სოფლის რომ ვასკილდა, ის-ლამს შეხედ და წაიღო. ისლამი თხოვლობს ამით რამდენსამე წლით ისლამი დაიჩიოებს, რომ შემდეგ დასაბუ-რებთ და ისე განიტყვებთო. დედა-შე-ილის პატრონი უფარ არ ეფინებინა. ისლამმა შვილი თვითონ შემოსინა ცხენზე და ისლამი მიდის გზად წმ. ბარბარეს ეკლესიის ახლო. აქ უტეხ ცხენი ძირს ეცემა და კვდება, უნაგირი ზედ მტტრევა. შეწინებული ისლამი დაიჩიოებს და ცხენზედა უშვე-ლის წმ. ბარბარეს: ოღონდ მე კოცნა-ლი გამიშვი და უშველსისაგან არაფერს არ წაიღებ და არც არაფერი მინ-დაო. ისლამმა იფიქრა, რომ უფუ-რად უშველსის სალოკაებს სწყინთ, რომ მაშინგის სისხლი მიმპაქოს; ად-გა და როგორც დედა-შვილი, ისე სხვა საქონელიც, რაც უშველსელ-მა მამის სისხლში მისცეს, ყველა უშ-დასტოვა. ამას გარდა ისლამს უშ-ველსის ღვთის-მშობელსა და წმ. ბარ-ბარეს დაპირდა ყოველს წელიწადს თითო ხარს, ოსაც ისლამი თავის სიკოცხლში უტყუარად ასრულე-ბდა. ამ ნაირად გადაჩა უშველსი ისლამის მტრობას.

ფუთას მოკლის შემდეგ გასულა რამდენიმე ხანი. ცერის დაღიშე-ლიანებმა გამრავლებულან და ერთი ამითი გახაყ-ილ, დედ დაღიშელო-

* სოფ. წიხთ: აქ ყვავილი მო-ელო ხალხსა. ყურადღება უკე მოუქ-ცევიათ და ჯან-საღებს უტყრან კი-დედაც ყვავილს.

ამ ქმად აქეთ საშინელი ცული ამინდები დაგვიდა. თიელი მოდის და ძილილი უნა ქარი ჰქრის. აქამ-დისინ-კი კარგი დარბობა და თბილად.

* სოფ. ხოლმედან ჩვენი კარ-რესამდენტი გვეწერს: ამ ორს თივე-ში ჩვენი მოხდა რამდენიმე ქურ-ბილი. მავალითა: ერთი გლხესკეს გაუტეტეს მარანი და მოპარეს ორი-კოცა ღენიო. მეორე გლხესკეს ორი-კოცა გაუტეტეს მარანი, მაგრამ არაფე-რი წაქლიათ. აღბად ეცხაფერი ია-რეცა. 22-ს ამ თთისას ვასტეხს აქა-ურის ხარახის ღუქანი. აი ეს როგორ მოხდა: იმ დამეს ხარახი ჩემთან იყო თავის დღეით; 10 საათი რომ შეს-რულდა, გამოვიხიბინე და წაივინე შინ. კოცა ხნის უნა ვაგებულ კარ-ში და დაინახე, რომ ეს ხარახი ჩემ-კენ მოდის; მოვიდა თუ არა, მითხ-რა: წამოპარბინდი, შენი ქობი-ნაზე, რა ამბავია ჩემს თავსაო. მეც გავეყე. მივეითი და რა ნახეთ. ფან-ჯრების ჩარჩოები სულ ერთიანად ხანჯლით იყო დაჩხილი, ფანჯრე-ბი სულ დამხებულა; დუქანებ-და წაქლიათ ტყავები, ჩუქტები და კი-დედ მეფერი რამე, ასე რომ საწყის ხარახს 10 თუნამდე ზარალი მიუქცა. მეორე დღეს მამასალიმა შეადინა ოქმი და შეატყობინა აქაურს პოლი-ციას. გამოიძება სწარბობეს. სხვა წერილმანი ქურლობაც ხშირია ჩვე-ნი. ზოგნი სწივიან, ინდოურები მომა-რესო, ზოგნი პატებს სწივიან და ზოგ-ნი ეინ იციეს კიდევ რასა. მაგრამ ჩვენი სილოლის მოხლებემა ძივიან გულ-გრილად უტყუბენ ამ გარემოებას. ჩვეს სოფელში დაწესებულია, რომ ყოველ დამე სამა კაცს უნდა უდა-ჩაჯოს საფელოსა, მაგრამ ეს დარა-

ნი, ბერის საზოგადოებაში წამოსულა სამოსხლოდ. ეს შტო ისე გადილი-რებულა, რომ ეტრის დაღიშელოლიან-თავანი ისლამი (არა ფუთას შვილი) «ქაშავი»-ს გადუღდა, სახელოდმა ბერიანთში. ისლამი ბერიანთში დარ-ჩენილი ათი წელიწადი. ამ ხნის გან-მავლობაში ისლამი მუხლთ მოტრე-ვილი ცხენებზედა თურქი «ქაშავის» (ყაბარლოს) თავადებს და პატრონებს, რომ ჯარი გავიკრებინათ იმისთვის სოფ. თიბიანის (უშველსში) პირუ-ტყევის წართმევა მოინდობა, მისდ-გა თურქი ხელი და მიერეცობა დღეობა. ამ დროს ყვარყვარის შეხებინა ბექას ცოლს და მამინე ქმარ-ის გაქცეულიყო. ბექას ყვარყვარ-ის საქციელი ძლიერ სწყინდა, და-სწვილად უკან, ცხენწეა ბეგერი, რომ პი-რუტყევი დეტოგებინა, მაგრამ ყვარ-ყვარ არ შეგინა; მაშინ ბექას ეს-როლო შედლისარი და ყვარყვარ-იქვე მოკლა. მყდენარი სოფლად წა-მოვიდა, დაეპარხა. ყვარყვარეს ტა-ნისამოს დღმდეგ განეცხენ ხოლმე უშველსელნი თავიანთ ღვთისმშობ-ის ეკლესიაში. ამითი ვთამებუ-ლა დაღიშელოლიანების წაღილი უშვე-ლს დაპყრობასა და იგი ხელ-შეუ-ხებელი დარჩა დაღიშელოლიანების მხრითი საშუამდობად.

დაღიშელოლიანები მოიშარეს უშ-ველსელმა, მაგრამ მოსვენებას მიან-ვერ დილისნენ; იმითი დაპყრობა ეს-ლა სხვა მხრის თავადიშველსმა მო-ინდამეს და ამ თავადიშველსმა

გვები შევლენ რომელსამე თბილს ბასელში და მიეცევიან ხოლმე ტყბელს ძილსა.

* შულავრიდამა სწყენ გავს. «ნოე, ობოზ». - ვს, რომ ჩვენი ძილანდ გახმადა კაცის კოლო, დღე არ გავა თითქმის, რომ კაცის კელა არ მოხ-დეს; აქ მოჰქილენ მალკანს, იქ მო-თარს; აქ სომებს გავაგობენ, იქ კოლო-საკაცევენ ვისმე; მარტო ერთი თთევიში მოჰქილეს შულავრის ან-ლო-შალი 11 კაცი. ამით რიტევი 1 მარკანო, 2 სომეტი და 2 თათი-რი. დაჭრილი და გაცალიტული ხომ იმდენი იყო, რომ კაცი ვერცე ჩა-მოსთვლის.

დაბა გ სოფელი

(მოწერილი ამბავი) თმლამი. დიდი ხანი თთიავე-ლები ელოდებოდნენ აფთიაქს მა-ღაზის გამართვას. როგორც იყო ეს იმედიც შესრულდა და ამ თთის პირველს რიტევიში თელავში კიდევ-ცა გამართეს სხინებული მალხაზი. დღეს ამ გარემოებას მხოლოდ იმის-თვის მიგვეტყვი ყურადღება, რომ მთელს თელავის მხარას ერთად-ერთი აფთიაქი ჰქონდა, რომელიც იმ გე-რად აწარმოებდა თავის საქმეს, რო-გორც თთითონ ენებ-სურებოდა, იმის გარდა რომ აფთიაქი ძველს წამლ-საალებდა, ისიც არა იფიქრო ამ, რომ მთავრობისაგან დაწესებულ წინ-არზედ მომეტებულად ჰყიდდა წამალს. ყოველ ამას კარგად ჰხედდა საზო-გადოება, მაგრამ ნათქვამია: ვის ეტყვი—ღმერთი მაღლია და მთავრო-ბა შორს არისო.

დალოცილი ჩვენი ექიმები ამას ყურის სრულიად არ უტყდებდნენ, იმითი იმითი საქმე მარტო ავა-დ-მყოფის გასინჯვა; წამლების გამო-ნიშნობა მათივე ექიმების მიერ იყო. მის შთამომავალს, ეინმე ყვარყვარის წინააღმდეგითა უშველსის დაპყრობა. ძალით რომ ეცხაფერი გასწვიო, შეილობილად აუყვანია ერთი უშ-ველსელი, მონადირე ბექა. ყვარყვარ-ი რამდენჯერმე მისულა სტუმრად თავის შვილობილ ბექასთან და ეს უკა-ნასკნელიც ყვარყვარისთან. ყვარყვარ-ი დაუცებელი ყოფილა უშველსის ერთადერთი ბეგერი. ხოლო მისი სოფ. თიბიანის (უშველსში) პირუ-ტყევის წართმევა მოინდობა, მისდ-გა თურქი ხელი და მიერეცობა დღეობა. ამ დროს ყვარყვარის შეხებინა ბექას ცოლს და მამინე ქმარ-ის გაქცეულიყო. ბექას ყვარყვარ-ის საქციელი ძლიერ სწყინდა, და-სწვილად უკან, ცხენწეა ბეგერი, რომ პი-რუტყევი დეტოგებინა, მაგრამ ყვარ-ყვარ არ შეგინა; მაშინ ბექას ეს-როლო შედლისარი და ყვარყვარ-იქვე მოკლა. მყდენარი სოფლად წა-მოვიდა, დაეპარხა. ყვარყვარეს ტა-ნისამოს დღმდეგ განეცხენ ხოლმე უშველსელნი თავიანთ ღვთისმშობ-ის ეკლესიაში. ამითი ვთამებუ-ლა დაღიშელოლიანების წაღილი უშვე-ლს დაპყრობასა და იგი ხელ-შეუ-ხებელი დარჩა დაღიშელოლიანების მხრითი საშუამდობად.

*) ქაშავი არის ქლანდელი ყვარყვარის.

წერა და შესაფერის ხელ-ფასის აღება იყოს. რა ღირსების წამალს სვამდა ავადმყოფი, რას აძლევდა წამალში, — ამის გამოკვლევა აქაურ ექიმების კონ-დაქში არა სწორია.

ამ გვარს შემთხვევაში მეტად შე-საბრალონი მდამოა ხალხია. თუ არა დიდი ვაჭარება, სხვა ვერაფერი აღო-ნებს ექმის მიმართებას და მცირე ავადმყოფობის საწარმოვად პირდაპირ მიმართავს, ხოლომე აფთიაქს, აფთია-ქის სარკებლობას ამით... აფთიაქე-ბის ამ გვარს საქციელად მდამოა ხალხი ის რწმუნადღის მიიყვანა, რომ სულ მთლად ტყუილი ყოფილა რა-ღაც წამლების მოგონებობა, ჩვენს მი-ნათურულ წამლობას არა ვაგვიგო-რაო და თუ ეგ რაღაც აფთიაქე-ბია მოიგონეს, ხალხის ვასაცარცე-ვად მოუგონათაო. ან რომ მივიღე, აფთიაქიანაშია, ვინ რას ვაგვიგო-ნებს? მაშინვე ექიმთან მივითითებენ; წაიღე იმას შესწივილ შენნი ავადმო-ყვამბო, ასე და ამ რიგად ხალხი ყოველ აილა-ბეღობაზე და მკურნალებს და თავისი სიკვდილ-სიკოცხლზე განდებანე აქის მინდობაო.

ეს კარგად სკადნით დამაარსებლბით აფთიაქის მოღონების და, როგორც შევითქვით, მოუპოვებიათ ნება სიღონ წერილ-წერილად ყოველივე წამლი (აფთიაქის ვადაზის არ შეუქლიან მხოლოდ მაკილოსა რეცეპტია).

აფთიაქის მალხონის პატივითა ბე-რად უფრო იაფად უნდა ჰქიდას წა-მალი, რადგანაც მალხონის ნება არა აქვს უანგარიშის მსიდედელს წამლის აწოდება, დამხალდა და შეტყუება; ამის ნება მხოლოდ აფთიაქებსა აქვთ. მხო-ლოდ ერთი უნდა შევიწინოთ ბანს მ. კ—მეილის: იმან არ უნდა დაიშუ-ბოს არაფერი და დაწერილობით უნ-და განუხარტოს ხოლომე მდამოა ხალხს წამლის ხმარება. ეს უსათუოდ საქაროა ხალხისათვის, რადგან ჩვენი ექიმები უფასოდ სიტყვის თქმასაც არ

წებულობენ და ჩვენი სოფლები ხომ ამიტომ უფროთის ექიმებს.

ი. კახელი

წერილი რედაქციის მიმართ

ბატონო რედაქტორო!

მე მუშაობენ, ვათამ გავით დაე-რათას რედაქციას კსურ და კვლავაში წერაფებს და ცნობებს ჭქურას ცხოვე-რებას შესახებ. ზოგჯერთინს ასე მძაფრ შეტყუების და მტყუარების, რომ შესა-ძლოა რამე უსამართლობა მომყუდოს...

უშინაზღვსად ვთხოვთ გამოაშუ-სდოდ და შეამოწმოთ გაწეითვე, რომ მე თქვენთვის ანაფათანამე წერადა ან გამოამეგნაწინა*).

ნოე იოსების ბე რამე

სამტყუარბა.

დეკემბერი

24 თებერვალი

პეტერბურგში. პეტერბურგის სამ-ქოამ უარაჰყო სადგომებზე გარდასე-ხლის შემოღება.

ბერლინი. იმპერატორი ვილჰელმი ისე ავად არის, რომ ფიქრი მიეკათ მორჩენისა; პრინცი ვილჰელმი და ბისმარკი რამდენისამე საათის განმე-ვლობაში განუშორებლად სასახლეში იყვნენ.

ენდა. იმ გარემოებამ, რომ პრინ-ცი კობურგელი უქანონო მთავრად იქნა გამოცხადებულიყო, აქაურის სა-ზოგადოებას და მწერლობას უნდა დი-დი ზედ-მოქმედება იქონია. გავითების აზრით, ავსტრია მაინც-და-მაინც იმას არ არის მოწოდებული, რომ პრინ-ცი კობურგისა ანაფათანამე წერილი და ცნობა არ მიიღოს სამტყუარბად.

ცი კობურგელი სოფიაში დარჩეს.ო. უფროს-ერთი ვახეთი სამშვიდობო-აზრისა და იმდეს აცხადებს, რომ კა-რგი იქნება დიდად სახელმწიფოებებს, რომელთაც ხელდასმული ბერლინის ხელ-შეკრულებაზე, თანხმად იმი-კედონ, რადგან, წინააღმდეგ შემ-თხვევაში, პრინცი ფერდინანდის უკა-ნონოდ მთავრად გამოცხადება შეე-ძლო იქნებოდა. ამკედონი იმ აზრი-სანი არაიწო, დასძინენ ვახეთები, — ვითამ პრინცი კობურგელი უკე-განამევეს ბოლგარიადანაა. სადი-პოლომატიო წრებში დაღის რომიღ-ვანა და ენდოდან მოსულ ამბები, რომ იტალიისა და ვენის კაბინეტები დაპირებინან მონაწილეობა მიიღო-ს ამ საქმეში და მხარე დაუჭირან, რადგან ბოლგარიაში პრინცი კო-ბურგელის არ-ყოფნა შეიძლება იო-ბის დასაცეცლად არის სასურველიო. ამბობენ, რომ ამ საქმეზედ საიდუმ-ლოდ მოლაპარაკება დაიწეს კიდე-ლო.

25 თებერვალი

პეტერბურგში. „Journal de St.-Petersbourg“-ი ამბობს, რომ ოს-მალითა პრინცი კობურგი ბოლგა-რიის უქანონო მთავრად გამოცხა-და და მით არა თუ ისე მოიქცა, როგორც სრული ნება ჰქონდა მოქ-ცეულიყო, არამედ მით უფარულა თვისი მოვალეობაცა. ამ სახით ოს-მალითა თვისი საქციელი შეუფარდა ხელ-შეკრულებათა და ნება ვაკეპს იმედი ვიქონიოთ, მალე აუცილებე-რად მოლაკური შედეგი მოაქვება ამ საქციელს, რაკი პრინცი კობურ-გის წაყვა ბოლგარიადან, ბოლგარიის საქმეც ასაშურებელი გმდასწავეტი შეიქმნება, რადგანაც საქარო იქნება უფრო მტკიცე და კანონიერი წეს-სიძლიერება დამყარდეს ბოლგარიის საზოგადოებაში, ინგლისის ვახეთები-კი ტყუილად ამტკიცებენ, რომ მაშინ გამწაფებება საქმეა; ტყუილად ამტ-

კიცებენ, იმიტომ-რომ გასამწაფებე-ლი და საშინი რა უნდა იყოს იმა-ში, რომ ქვეყანა დაბერუნდეს კა-ნონიერს მდომარეობასა და სარეთა-შორისო სიშარბობას, ტრაქტატებ-ზედ დაყარებულა.

„Новое Время“ იუწყება რომ სახელმწიფო საბჭომ დამტკიცა პრა-ქტიკ ვეტერნარის სახელწოდო სამ-სურნალოს დეკანოზის სტავროსკისა. პრაქტიკ იმის თაობაზე იყო შედეგ-ნილი, რომ მეტი უფლება და ჯგა-გირი მიეცეს სამხედრო უწყების სამ-დღელოთაო.

ბეკლინი. სალამო ჭამისთვის იმ-პერატორი უკეთ შეიქნა.

ბუხარესტი. ახალი სამინისტრო თითქმის სრულიად შესდგა; მთავარ-მინისტრად დანიშნული იქნა გიკია, გარეშე საქმეთა მინისტრად—ფედერ-იკი, სამხედრო მინისტრად—გენერ-ალის ბერევიტი.

სტამბოლი. ასე შეატყობინეს სო-ფიაში, რომ მთავრობა პრინცი კო-ბურგისა უქანონაო: სტამბოლის გარდაცესი რუსეთის ნოტა შესამისი მინარსისა. ამ ნოტასთან ერთად გარდაცესი ოსმალითის ნოტაცა, რომელშიაც გამოცხადებული იყო, რომ ხონთქარი ფორმალურად მიეშნო რუსეთის წინააღმდეგაო.

პეტერბურგის ბირგე 23 თებერვ.

სახელი	მან.	გან.	ს.მან.	კ.
ნუო-მასაიანი ოქრო.	—	—	—	9 92
ტამბისის ვერცხლი.	—	—	—	197
მასაიანი ვერცხლის	—	—	—	—
შვილი	—	—	—	1 42
ნ/ა პორცელანის შინა-სახლის სესხის მომცემი	—	—	—	255 1/2
—ჭირისა	—	—	—	246 1/2
გარკანა, ფრეცილი	—	—	—	—
ტურლისის ბანკის	—	—	—	—
ქუბლისის ბანკის	—	—	—	—
ტურლისის სავაჭრო-სიკოცხლის საზოგადოებისა	—	—	—	—

საკლენდარო-ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩვენი (1888) წელთაღა-ბა ქვეყნის შემწივრად 7386.
 მკელი ინდიქტორი იქ 14.
 ამისი ქორთონიონი—უბ=480 წე-ლია, დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ.
 ახალი ინდიქტორი იქ 4.
 ამისი ქორთონიონი—მდ=44 წე-ლია, დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ.

1888 წლის ზედ-ნაღება—25.

თებერვალი 29 დღით არის.
 26 დღე პარსაკვეი. წ. პორიერ-სი და სევანტანისა. კათოლ. ფელიქსისა სომხს. მარტვი. მესულ. მე-25 რიცხვი თოვისა ვენბად-ულ-ახარისა, 1305 წ. ჰიერისა. —ჭეშმარიტ შეა-დღე 12—1. ტულისში მე-26 ამოდის 6—20, ჩადის 6—2. მთავრე 27 დღისა.

27 დღე მათიათი. გარდაცვალებულ-თა მისწინების დღე. წ. პორიერ-სი, კათოლ. ფორტუნატისა სომხს. კილოლი. მესულ. მე-26 რიცხვი თოვისა ვენბად-ულ-ახარისა, 1305 წ. ჰიერისა. —უმოლოცსად დამტკიცებულ იქნა წესდება ამიერ-კავკასიის სამეურნო საზოგადოებისა, 1850 წ. —ჭეშმარიტ შეა-დღე 12—10. ტულისში მე-27 ამოდის 6—18, ჩადის 6—3. მთავრე 28 დღისა.

28 დღე გვირგ. წყვილიერის დაწყება. დარისის ვასილისა, ნუგეზისა და სს. კათოლ. დეზმარდისა სომხს. ქორთონისა ნება ქოცევათი მესულ. მე-27 რიცხვი თოვისა ვენბად-ულ-ახარისა, 1305 წ. ჰიერისა. —ჭეშმარიტ შეა-დღე 12—10. ტულისში მე-28 ამოდის 6—17, ჩადის 6—4. მთავრე 29 დღისა.

29 დღე თრმსმათიათი. ყველიერის მოკლე დღე. დარის, იონკინი. კათოლ. სიგერდისა სომხს. მარტვი. მესულ. მე-28 დღე თოვისა ვენბად-ულ-ახარისა, 1305 წ. ჰიერისა. —ჭეშმარიტ შეა-დღე 12—10. ტულისში მე-29 ამოდის 6—16, ჩადის 6—5.

სხვა-და-სხვა მიზეზის გამოც ბრძოლა ჰქონდათ, რომლიდანაც ძველი უმე-გული ყოველთვის გამარჯობდა ავადმოდოდა. რასაც ამის ქვემოდ მოუფთხობათ მივითხველს უშუესსა და სხვა თვადიშვილებს შუა ბრძო-ლაზე, ის ნაშტული ამბავია და არა დღევანდელი უშუესის საზოგადოებას სახრებით თუქს ლაშქარის საზოგად-ობებმა. ეს საზოგადოება ტერინს-წყლის ხეობაში და თვით ესრეთ-წოდებულის ხადაღარა სვანეთისა. მტკიცებენ, აქ 300—350 შემოაშუ-რო იქნება, ძველად ლაშქრისა, რო-გორც თვისუფლის სვანეთს, თავისი ამოარჩეული მახეშიები ჰქვანდა თურ-მე, მაგრამ დროს განმეღობაში სხვა-და-სხვა თვად-აზნაურობის გვარებმა იმადნა მოახერხეს, რომ ლაშქრის საქაროდ განხდეს, როგორც იმამო-სიშხეთის მოხუცეულმა, რომელ-საც ეს რეკ წელაწი მიუღის, სასა-ზუროდამ გამოსულმა მღ. სიმონ გა-ბანანა, ლაშქრის ყველაზე პირველად დაპატარებნა დასამეილიო*). დას-შიშხეთის გვარეულობა გაღუდდა ვაჟარიძეს, ვაჟარიძე—ყოფიანს. არ-ცერთი გვარეულობა ისე უნდაცდა-არ იყო თურმე, როგორც ყოფიანს. ყოფიანებში ყველაზე შექანიწმე უკო-ვოლს სიმურის ყანასა და გარდ-ლოცების ბეჭანა ყოფიანი. ეს ბეჭანა

ყოფიანი მოუკლავთ უშუესელებს ცენას ხეობაში, ნაწალაჩე ლარა-შია. ამ შემთხვევაზე ე. ი. ბეჭანას მოკლავზე ჩვენ შარშანაც ესთქიეთი ოროოდ სიტყვა იყვირაშია, დაწე-როლით დაწერესა-კი შემდეგსათვის გაორღობიერთ და-არ-ებლად კიდევც დასრულბდ ამ დაპირების.

ლაშქრში ყოფილა ორი მეგობარი (ლატალიან) კიკო, სახელდობო დო-ჩა გაბიანი და ფარცელან ფარცელ-ანი. ფარცელანს ჰყოლია მახინჯი და. დოჩას ეს ფარცელანის მახინჯი და ცოლად მოუთვლამებია. ფარცე-ლანი თურმე ამისი წინააღმდეგი იყო; მე ვიკიო, უთხრა თურმე ფარცე-ლანმ დაოხს, შენ ჩემს დას ცოლად გერ იგებო ბოლომდე, ვადაღბე, ეს მე შეურყნება და ჩვენი მეგობრები მტრობად შეიცვლებოა; რომ ასე არ მოხდეს, თავი დანებე ჩემს დასაო.

დოჩას მინც არ დაუშლია თავისი და შეურთავს ფარცელანის მახინ-ჯი და, რომელიც ერთს წელიწადს ჰყოლია და შემდეგ გუჯდება. ეს ფარცელანს სწყენია; აუღია პატარა ცეხი, თავის სახლსა და ყანებში ამოდებულნი მიწა ჩაუყრია, წამოუ-ღია და უშეუღლის ღვიფს-შრობის კარზე ჩამოუტლიდა. ძველად ეს იყო მანძინ საზოგადოების შედეგისა და ამ გვიან ხეწუნას საზოგადოება ყო-ველთვის ასრულბდა. უშუესი თავის იყრის. ფარცელანი სთხოვს ყრი-ლობას დოჩას გაბიანის ძლიერად

დასჯას. ყრილობა პატეისა სცემს ფარცელანის ხეწუნას და უშუესის მამონდლის მახეში ბეჭანა რატონის წინააღმდეგობით მიღის ლაშქრის ღია გაბიანის დასაჯგულად. დოჩას სოფლად გერანახენ. უშუესი თავს ესხმის დოჩას სოფელს შედეს და კიდევ ორ მახლობელს სოფელს—ნა-ტელას დაღებეს, რაკ რომ პირუტყვი თანქითამსამ სოფელს, უშუესი არ-თმეს; შედღენენ მიღანა მუხების მამონდელს ბაღონ (მახეში) ბეჭანა ყო-ფიანთან დასხოვენ შეწეის მათ და უშუესს დატოვებინას წართმეული საქანელი. ბეჭანა ნაჩქაროზე თავს უყრის მიუღის ლაშქრის და უქან ვეცენება უშუესელებს, რომლებსაც გვა-ტენის-წყლის ხეობაში უქმეთ. ბეჭანა შედგენიოთ მიღის ფარისის (აღბილია) ბოლოს.

უშუესი ამ დროს ფარდალად ზის ცენას წყაროზე, რომელიც ბე-ჩარას მშობარის ერის ვერსით. ცენას იმ კამად ცნობებულა ვინმე გიერ-გო, გვირად თორღურთ, მოხუცი და ბრმა. როდესაც ქალბეს უთქვამთ გიერგისათვის, რომ ბეჭანა ყოფიანი თავის საქმითი უშუესს მოსდევს, იმას, გიერგს, შედღისაი მოუთხო-ვნია და უთხოვნია ქალბესათვის და მამონდის ადგოვას დაჯგინათ იგი და ამასთანვე ეთქვათ, თუ ამა-და-ამ ადგილას როდის გამოიღის ბეჭანა თავის ვაჟითაო. ქალბეს მოხუცის სუ-რგელი ავსრულდენიანთ; ქალბება და-

ნიშნულს ადგილს დასცეს და შეატ-კობინეს, როცა ბეჭანა იმ ადგილს მოიღეს, რომელიც გიერგმა ქა-ლბეს დაუნიშნა. მაშინ გიერგის ავილა შევიდისაი, პირი ბეჭანას ვარისაყენ ექნა, ესროლნა და ისარი ბეჭანას მოაბირაღეს მოხვედროდა და იქვე მოკლა. ბეჭანას ერთობ სწყენდა ეს შფთხებეა, უფრო ავი-ჩაბებინა ვეხი, რომ მალე დაწერდა უშუესს და ვაგერი ამოეყარა მათ-ზე.

ბეჭანას მახლობლად თუ არა უშუესე-ლებს, მაშინვე მუქარა და დაშინება დაუწყო. უშუესის მახეში ბეჭანა თვავიანის სიტყვით მიეცება თურმე ბეჭანას და ურჩია უბრძოლველად და-ბრუნებულიყო უქან. ბეჭანას ყურბი არ ეთხოვა მახეშის ჩრევისათვის და მაინც-და-მაინც ბრძოლა მოერდომე-ბინა მახეში რომ არაფერი ვასოვლა, უშუესეთისათვის ეთქვა; რომ მახეში იმ კამად ცნობებულა ვინმე გიერ-გო, გვირად თორღურთ, მოხუცი და ბრმა. როდესაც ქალბეს უთქვამთ გიერგისათვის, რომ ბეჭანა ყოფიანი თავის საქმითი უშუესს მოსდევს, იმას, გიერგს, შედღისაი მოუთხო-ვნია და უთხოვნია ქალბესათვის და მამონდის ადგოვას დაჯგინათ იგი და ამასთანვე ეთქვათ, თუ ამა-და-ამ ადგილას როდის გამოიღის ბეჭანა თავის ვაჟითაო. ქალბეს მოხუცის სუ-რგელი ავსრულდენიანთ; ქალბება და-

ლოში მოხვედროდა და მარტენაში გასულიყო. ბეჭანა მაშინვე ჩამოვარ-დნილიყო გორიადამ და იქვე მოკლე-რიყო. ეს რომ დაშუესეთლებს დაწვა-ხეთ, ელდა ცქემათ, შემინებით და უქან ვაქცეულნი. უქან უშუესი დასდევნია და ერთის მოამბისმეტი, და ისიც ვლხისა, ჭარბინ გაუშვიათ ცოცხალი. სადაც ეს ბრძოლა მომ-ხდარა, ის ადგილი დღემდე იწოდება ნაწალაჩე ლარა-ში (ნაოშარი, ნა-ბრძოლათი სათითა).

ეს ამბავი მომხდარა ზაფხულში. სისხის გამო ბეჭანა ყოფიანს მარტო-დარაიის პრანეც სცემია. ეს პრანე-ცი გულებიან, მოუკლენიან ვადაჩრე-ნილ მოამბისათვის; ამ მოამბისათვის ხელები უქან შეუტრავთ, ლაშქრის გეგავითა და დაურჩებიათ; ეს პე-რანეცი, ბეჭანას ცოლის მიოტანია. გლახა მოამბეც ასე მოკცულა, რო-დესაც ბეჭანას სახლს მიახლოებია, დაუხანდა, რომ იმისი ცოლი გლახ-ვანზე გაღმომავარიყო და მოუთხო-ვნილად მოკლად და თავის გამაჯგე-ბულის ქმრის ამავეს. ბეჭანას ცოლს რომ ეს გლახა დაწინას მიეცე მიმა-ვალი, ცენა და დაწინას—ამა, შო-გლახა, რა ამბავი მოვაკცესო?—ჩამოიღე და ნახავ, რაკ ამბავი მომამქეო, მიგეცე გლახას. ცოლს ქმრის პრანე-ცი ექნო, გულს შემოპყროდა, და დაწინადამ გაღმომავანილიყო და ძმის დაწინაობდა. ბეჭანას ცოლი მაშინ ორსულად ყოფილიყო.

თავისუფალი სვანი (შემდეგი იქნება)

* დასწინაშე დღეს დღემდე ამ აზრებზედ ითვლებიან.

